

**ВЪПРОСНИК ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
МАГИСТЪРСКА ПРОГРАМА „ИКОНОМИКА И ФИНАНСИ“
РЕДОВНО И ЗАДОЧНО ОБУЧЕНИЕ**

**Въпросникът за държавен изпит е утвърден с Протокол №15/14.12.2020 г.
на Факултетния съвет на Стопанския факултет
и влиза в сила за випуск 2020/2021 г.**

ЧАСТ I. МИКРОИКОНОМИКА

1. Въведение в микроикономическата теория. Исторически обзор. Понятие за пари. Особенности на икономическия начин на мислене.
2. Основни проблеми на икономиката. Рационално поведение. Ресурсна ограниченост. Стойност и цена.
3. Граница на производствените възможности. Икономическа ефективност. Икономически системи за разпределение на ресурсите. Кръгооборот на дохода.
4. Търсене и предлагане на индивидуалните пазари. Анализ на търсенето и предлагането. Еластичност. Пазарно равновесие.
5. Производство и разходи: производствен процес. Закон за намаляващата възвращаемост. Общ, среден и пределен продукт. Производствена функция в краткосрочен и дългосрочен план.
6. Приходи и видове печалба. Максимизация на печалбата. Решение за прекратяване на производството.
7. Съвършена конкуренция. Отраслово и фирмено търсене и предлагане. Поведение на фирмата. Съвършена конкуренция и ефективност.
8. Монопол и причини за съществуването му. Пазарно равновесие при липса на конкуренция. Монополна печалба. Ценова дискриминация.
9. Олигопол и олигополен пазар. Видове бариери за навлизане. Олигополно поведение. Картел. Прости олигополни игри и тяхното равновесие.
10. Публични блага. Обща характеристика. Проблемът с гратисчиата. Търсене и предлагане на публични блага. Оптимизиране на предлаганото количество публични блага.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Коландър, Д., Основи на икономиката. Втори том: Микроикономика, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 1999
2. Greenlaw, S., D. Shapiro, Principles of Microeconomics. OpenStax, Second Edition, 2018
3. Mankiw, G., Principles of Microeconomics. South-Western Cengage Learning, Fifth Edition, 2008

ЧАСТ II. МАКРОИКОНОМИКА

1. Обект, предмет и метод на макроикономиката. Задачи и цели на макроикономическия анализ. Макроикономическа теория и макроикономическа политика. Основни макроикономически школи. Инструменти и видове макроикономическа политика в традиционен аспект. Връзки и зависимости на макроикономиката с други клонове на икономическата наука.
2. Модели за функциониране на националната икономика. Икономически субекти в затворена икономика без и с правителствена намеса и отворена икономика. Макроикономически агрегати. Причини за държавна намеса в икономиката. Кръгова диаграма на доходите и разходите в отворена икономика. Икономически сектори и бюджетни ограничения.
3. Брутен вътрешен продукт. Методи за изчисляване (производствен, доходен и разходен метод). Съвкупни разходи. Икономически растеж. Брутен национален доход и брутен национален разполагаем доход. Брутни национални спестявания. Основни макроикономически тъждества. Хипотеза за двойните дефицити.
4. Заетост и безработица. Видове безработица. Ценови индекси и инфлация. Видове инфлация според причините за възникване. Номинален и реален валутен курс и лихвен процент. Зависимост между инфлацията, валутния курс и лихвения процент. Теории за връзката между инфлация и безработица. Краткосрочна и дългосрочна крива на Филипс. Икономически последици от безработицата и инфлацията. Очаквана инфлация и реален лихвен процент.
5. Съвкупно търсене. Крива на съвкупното търсене и фактори за изместването ѝ. Шокове от страна на търсенето. Съвкупно предлагане. Потенциален и фактически БВП. Производствен разрыв. Сегменти на кривата на съвкупното предлагане. Шокове от страна на предлагането и ценови шокове. Макроикономическо равновесие в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план. Саморегулиращ се ценови механизъм.
6. Икономически цикъл. Обяснения на цикличността в икономическото развитие. Продължителност и общи черти в проявлението на икономическите цикли. Фази на икономическия цикъл. Стагфлация. Динамика на макроикономическите показатели през различните фази на икономическия цикъл. Лагове в икономиката. Закон на Оукън.
7. Цели на макроикономическата политика. Фискална политика. Оценка на фискалната стабилност. Структурно и циклично бюджетно салдо. Автоматични стабилизатори. Правителствен дълг. Управление на правителствения дълг. Връзка между бюджетния дефицит и държавния дълг.
8. Същност и функции на парите. Търсене и предлагане на пари. Парични агрегати. Депозитна и парична мултипликация. Парични институции: търговски банки и централна банка. Мандат на централната банка. Парична политика. Конвенционални и неконвенционални инструменти на паричната политика.
9. Кейнсиански подход за краткосрочен макроикономически анализ. Основни допускания и променливи в кейнсианския модел. Кейнсианска теория на

дохода. Равновесно равнище на дохода. Кейнсиански мултипликатор. Кейнсианска теория за лихвения процент и търсенето на пари. Мотиви за търсенето на пари. Кейнсианско обяснение на безработицата и инфлацията. Изводи от кейнсианския модел. Последици от кейнсианството.

10. Неокласически подход за дългосрочен макроикономически анализ. Неокласическа теория на заетостта и производството. Производствена функция. Определяне на равнището на труда и капитала. Неокласическо обяснение на безработицата. Закон на Сей. Неокласическа теория за лихвения процент и търсенето на пари. Количествена теория на парите. Динамика на цените в неокласическия модел. Класическа дихотомия на парите. Възгледи на неокласиците за макроикономическата политика. Крива на Лафер.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Коландър, Д., Основи на икономиката. Втори първи: Макроикономика, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 1999
2. Dornbusch, R., S. Fischer, R. Startz. Macroeconomics. McGraw Hill International Edition, Tenth Edition, 2008
3. Snowdon, B., H. Vane. Modern Macroeconomics /Its Origins, Development and Current State/, Edward Elgar Publishing Limited, 2005

ЧАСТ III. МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА

1. Класическа теория на международната търговия. Основни тези на меркантилистите за ефектите от международната търговия върху националната и световната икономика. Модели на еднофакторна икономика. Допускания. Модел на Адам Смит за абсолютните търговски предимства. Модел на Дейвид Рикардо за сравнителните предимства. Ограничения на моделите на Смит и Рикардо в съвременен план.
2. Неокласическа теория на международната търговия. Модел на двуфакторна икономика. Допускания. Модел на Хекшир-Олин. Теорема на Хекшир-Олин и определяне на факторната надареност. Теорема на Столпер-Самюелсън. Теорема на Рибзински. Емпирични доказателства на модела на Хекшер-Олин. Парадокс на Леонтиев.
3. Съвременни теории за международната търговия. Гравитационен модел. Междурегионална търговия и икономическа география. Външни и вътрешни икономии от мащаба. Транспортни разходи, търговски разходи и експортни решения.
4. Външнотърговска политика. Инструменти на външнотърговската политика. Тарифни ограничения на световната търговия. Мита и видове мита. Функции на митата. Номинална и реална защита на местните производители.
5. Нетарифни ограничения върху вноса на стоки: вносна квота, споразумения за разпределение на пазарите, изисквания за местно участие в производството, технически норми и стандарти и политика на държавни поръчки. Нетарифни ограничения върху износа на стоки: доброволни износни ограничения.

- Вътрешни и експортни субсидии. Застраховане и рискове при външната търговия. Дъмпинг в международната търговия.
6. Валутен пазар. Видове валутни курсове. Сделки и участници на валутния пазар. Мотиви за участие на валутния пазар. Непокрит и покрит лихвен паритет. Модел на валутния пазар. Търсене и предлагане на валута. Равновесие на валутния пазар.
 7. Международни валутни системи. Златен стандарт. Бретънуудската система на фиксираните валутни курсове. Същност и роля на Международния валутен фонд и Световната банка. Парадокс на Трифин. Споразумение от Ямайка и установяване на система на плаващи валутни курсове. Европейски Икономически и паричен съюз. Етапи на изграждане.
 8. Валутни режими. Фиксирани и плаващи валутни курсове. Предимства и недостатъци. Специфичният случай на паричен съвет.
 9. Брутен външен дълг. Възможности за реструктуриране на външния дълг. Негативни последици от прекомерното външно задлъжняване. Ситуационни и оценъчни показатели. Кредитен рейтинг.
 10. Платежен баланс. Принципи на съставяне. Аналитично и стандартно представяне. Компоненти на платежния баланс при аналитично представяне. Салда по платежния баланс.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Стефанов, Ст. Международна икономика, изд. Болидинс, София, 2009
2. Appleyard, D., A. Field. *International Economics*, Ninth Edition, McGraw-Hill Irwin, New York, 2016
3. Krugman, P., M. Obstfeld, M. Melitz. *International Economics*, Tenth Edition, 2015

ЧАСТ IV. ФИНАНСИ

1. Въведение в корпоративните финанси. Настояща стойност и алтернативна цена на компанията. Корпоративните финанси и другите дисциплини. Роля, функции и задачи на финансовия мениджър. Цели на корпоративното управление. Модел за намиране на настоящата стойност на паричните потоци. Методът на нетната настояща стойност (NPV). Оценка на настоящата стойност (PV) на дълготрайни материални активи. Оценка на настоящата стойност (PV) на пожизнени ренти и анюитети.
2. Оценка на риска, възвръщаемостта и алтернативната цена на капитала. Видове риск. Основни рискови компоненти. Измерване на риска чрез дисперсията и стандартното отклонение. Възвръщаемост на портфейлни инвестиции. Влияние на диферсификацията върху риска и възвръщаемостта. Риск и възвръщаемост – задължителни критерии за оценка на инвестиционни решения. Модел на Хари Марковиц за намиране на множеството на ефективните портфейли. Традиционен модел за оценка на капиталовите активи (МОКА). Други теории за оценка на връзката риск-възвръщаемост: факторни модели. Арбитражна ценова теория и др.

3. Капиталово бюджетирание. Капиталова структура и пазарна стойност на компанията. Определяне на цената на капиталовите източници и средно-претеглената цена на капитала (СПЦК). Влияние на пределната цена върху процеса на капиталовото бюджетирание. Традиционна теория и модел на Модилияни-Милър за влиянието на капиталовата структура върху пазарната стойност на компанията.
4. Дългосрочно финансиране на компанията. Финансиране с облигации. Финансиране с привилегирани акции. Финансиране с обикновени акции. Публични и частни емисии на ценни книжа.
5. Дивидентна политика и капиталова структура. Модели за изплащане на дивиденди. Механизми за определяне на дивидентната политика. Дивидентната политика и богатството на акционерите.
6. Финансов анализ и финансово планиране на компанията. Цел на финансовия анализ. Анализ на състоянието на фирмата от гледна точка на паричните потоци. Финансови съотношения и коефициенти в компанията. Основни въпроси на финансовото планиране в компанията: планиране на печалбата; модели на финансово планиране; финансов и оперативен ливъридж.
7. Краткосрочно финансиране на компанията. Управление на ликвидността. Компоненти на работния капитал. Управление на краткотрайните активи. Модели за управление на финансовата структура.
8. Управление на материалните запаси и вземанията от клиенти. Управление на материалните запаси. Управление на вземанията. Управление на продажбите на кредит.
9. Същност на публичните финанси. Въведение в публичните финанси. Икономическа необходимост от съвременната държава. Теории за публичния избор.
10. Теория на данъчното облагане. Данъчно облагане на индивидуалните доходи. Данъчно облагане на корпоративните доходи. Данъчно облагане на стоките и услугите. Данъчно облагане на богатствата.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Видолова, М., Цв. Игнатов. Корпоративни финанси. Изд. Infinity Creative, София, 2012
2. Brown, С., Р. Jackson, Икономика на публичния сектор, под ред. на Г. Манлиев, ПъблишСайСет – Агри, София, 1998
3. Ross, St., R. Westerfield, B. Jordan. Fundamentals of Corporate Finance. McGraw-Hill, 2002

ЧАСТ V. ФИНАНСОВИ ИНСТИТУЦИИ И ПАЗАРИ

1. Инвестиции и финансови инструменти – същност и видове. Дългови инструменти: краткосрочни (търгуеми и нетъргуеми) и дългосрочни (държавни, общински и корпоративни). Капиталови финансови инструменти – същност и видове (обикновени, привилегирани и конвертируеми акции, видове

инвестиционни фондове). Други финансови инструменти. Алтернативни инвестиции.

2. Функции на пазарите за финансови инструменти. Мотиви за търговия. Цените като източник на информация. Първични и вторични борсови пазари – първично публично предлагане, частно пласиране, инвестиционно банкиране. Борсови и извънборсови организирани пазари – принципи на тяхното функциониране (инвестиционни посредници и дилъри, системи на търговия и пазарни индекси). Нововъзникващи пазари. Финансови инвеститори.
3. Инфраструктура на пазарите – принципи и реализация в България. Инвестиционни посредници – роля и място в България. Депозитарни институции. Българска фондова борса АД – организация, пазари, пазарни индекси, видове пазарни поръчки. Регулиране на небанковите финансови институции в България – Комисия за финансов надзор (същност, структура и цели).
4. Фактическа и очаквана възвращаемост на финансови инструменти. Анонализиране на номинална и ефективна основа. Риск и рискови фактори. Видове риск: макро-, мезо- и микрорискове. Количествени измерители на риска – стандартно отклонение, дисперсия. Линия на капиталовия пазар.
5. Стойност на парите във времето – бъдеща стойност, капитализация на дохода и ефективен годишен лихвен процент. Настояща стойност и дисконтиране на парични потоци. Анюитети и перпетюитети – бъдеща и настояща стойност. Обикновен и дължим анюитет. Растящ обикновен анюитет и перпетюитет. Видове кредити и погасителни планове. Банкови депозити.
6. Безрискови активи – концепция и доходност. Доходност до падежа, текуща доходност и купонна лихва на рискови облигации – същност, зависимости и инвестиционни решения. Кредитоспособност на публичните дружества. Номинални и реални лихвени равнища.
7. Колективни инвестиционни схеми – концепция, предимства и недостатъци, видове според формите на организация. Принципи на действие на колективните инвестиционни схеми и инвестиционна политика. Други форми на колективно инвестиране – инвестиционни дружества от затворен тип, АДСИЦ, дялови инвестиционни тръстове и хедж фондове. Измерители на резултата от инвестиционен портфейл – индекс на Шарп, Трейнор, алфа-коэффициентът на Дженсън. Инвестиране и деинвестиране в колективни схеми.
8. Валутни пазари. Котировки, спредове, арбитраж. Валутни режими. Фактори, влияещи на валутните курсове.
9. Застрахователни компании. Основни принципи при застраховането. Видове застраховки – животозастраховане, здравно осигуряване, имуществено застраховане и застраховане при злополуки. Презастраховане. Пенсионноосигурителни дружества. Видове пенсионни планове.
10. Паричен съвет (валутен борд) – възникване и развитие, предимства и недостатъци. Основни различия между паричната система, основана на пълноценна централна банка, и парична система, основана на паричен съвет – парична политика, лихвена политика, задължителни минимални резерви,

финансиране на бюджетния дефицит, емисионна и валутна политика, банков надзор, кредитор от последна инстанция. Организация и функциониране на паричния съвет в България. Българска народна банка.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Петранов, С. Инвестиции. Класика и стил, Второ издание, София, 2015
2. Стефанова, П. Банки и кредитно посредничество. Тракия-М, Първо издание, 2000
3. Ross, S.A., R.W. Westerfield, B.D. Jordan. Fundamentals of Corporate Finance. The McGraw-Hill/Irwin, Tenth (Standard) Edition, 2013

м. декември 2020 г.